

Vergaderjaar 2009–2010

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 131

**BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
DEFENSIE EN JUSTITIE**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 december 2009

Naar aanleiding van de toezegging van de minister van Defensie tijdens het algemeen overleg (dd. 15 december 2009) over de Nederlandse inzet in operatie Atalanta in 2010, doen wij hierbij verslag van de vastneming van dertien Somalische piraterijverdachten op 2 december jl., de inspanningen om hen voor berechting over te dragen aan landen in de regio en hun vrijlating in de nacht van 17 op 18 december jl.

Vastneming piraterijverdachten

Op woensdag 2 december 2009 werd het onder de vlag van Antigua en Barbuda varende koopvaardijchip BBC Togo ten oosten van de *Internationally Recommended Transit Corridor* in de Golf van Aden aangevallen door piraten. Tijdens deze aanval werden enkele schoten op het koopvaardijchip afgevuurd en probeerden piraten aan boord te komen. Dit mislukte, omdat de BBC Togo zelfbeschermingsmaatregelen (de door de *EU geadviseerde Best Management Practices*) had toegepast. Toen de melding van de aanval binnenkwam, kreeg Hr.Ms. Evertsen van de *EU-Force Commander* de opdracht om koers te zetten naar de plaats van de aanval, op 130 mijl afstand.

In de loop van de avond trof Hr.Ms. Evertsen op 150 mijl ten zuiden van Salalah (Oman) een dhow (Arabische vissersboot) aan, met daarachter twee skiffs. Nadat deze ongezien werd genaderd, ging het *boardingteam* van Hr.Ms. Evertsen aan boord.

Daar werd op basis van verkregen informatie van de BBC Togo geconcludeerd dat een aantal van de opvarenden betrokken was geweest bij de aanval op de BBC Togo. Aan boord werd een grote hoeveelheid wapens aangetroffen, waaronder AK-47's, rocket-propelled grenades (RPG's), munitie, enterhaken en ladders. Onder de vijftien aan boord aangetroffen mensen bevonden zich twee Tanzaniaanse vissers. Zij verklaarden enkele

maanden tevoren te zijn gegijzeld en dat hun dhow vervolgens had gediend als moederschip voor piraterijactiviteiten.

De dertien van piraterij verdachte personen zijn na overleg tussen de commandant van Hr.Ms. Evertsen en de officier van justitie van het Landelijk Parket te Rotterdam vastgenomen en aan boord gebracht van Hr.Ms. Evertsen. Aan boord werd het bewijsmateriaal voor eventuele gerechtelijke vervolging verzameld. De twee Tanzaniaanse vissers legden getuigenverklaringen af, waarna zij met hun eigen dhow hun weg konden vervolgen.

Verblijf aan boord van Hr.Ms. Evertsen

De dertien verdachten werden ondergebracht in de helikopterhangar en werden onafgebroken bewaakt. Dit vergde een grote inspanning van de bemanning van Hr.Ms. Evertsen. Op 6 december besloten de verdachten tot een hongerstaking, maar na korte tijd werd deze weer beëindigd. Een week nadat de verdachten aan boord waren genomen werd besloten een aantal militairen van de Koninklijke Marechaussee in te vliegen om de met de bewaking belaste bemanningsleden van Hr.Ms. Evertsen te assisteren. Hr.Ms. Evertsen bleef gedurende het verblijf van de verdachten in de omgeving van Djibouti om na eventuele overeenstemming over een overdracht de verdachten daar aan land te kunnen zetten voor verder transport naar een land in de regio. De helikopter van het fregat heeft in deze periode noodgedwongen op het dek gestaan. Hij bleef inzetbaar voor piraterijincidenten en *Search and Rescue* taken. Om de EU in staat te stellen een passende oplossing te vinden voor de overdracht van de verdachten is de deelname van Hr.Ms. Evertsen aan operatie Atalanta, die op 13 december zou eindigen, met enkele dagen verlengd.

Overdracht

In de artikel 100 brief over de Nederlandse inzet in Atalanta (Kamerstuk 29 521, nr. 90) hebben wij u geïnformeerd over het kader voor vervolging van piraterijverdachten.

De commandanten van Nederlandse marineschepen zijn voorzien van instructies hoe te handelen in geval van vastneming van piraterijverdachten. Voor de EU-operatie Atalanta is overeengekomen dat indien de vastnemende lidstaat zijn jurisdictie niet kan of niet wil uitoefenen, de EU zal bezien of één of meer andere staten deze mogelijkheid en bereidheid wel hebben. De EU heeft in dit verband overdrachtsovereenkomsten gesloten met Kenia en de Seychellen.

Nederland

De EU heeft conform de afspraken binnen Atalanta eerst Nederland, als vastnemende lidstaat, de vraag voorgelegd of Nederland de verdachten kon en wilde vervolgen. Berechting in Nederland was weliswaar op zichzelf mogelijk – Nederland heeft universele rechtsmacht als het gaat om piraterij – maar lag niet in de rede omdat er – behalve de vastneming door de Nederlandse marine – geen direct Nederlands belang of aanknopingspunt bestond. Dit criterium stemt overeen met de oogmerken van onze deelneming aan Atalanta. Op vrijdag 4 december jl. heeft Nederland het Operationeel Hoofdkwartier van operatie Atalanta conform het bestaande beleid geïnformeerd over het besluit van het Openbaar Ministerie onder de huidige omstandigheden niet tot vervolging van de verdachten over te gaan. Conform de in het kader van operatie Atalanta gemaakte afspraken, is vervolgens door de EU bezien of de verdachten aan een land waarmee een verdrag is gesloten konden worden overgedragen.

Tanzania

Sinds operatie Atalanta van start is gegaan heeft de EU met diverse landen in de regio besprekingen gevoerd over het sluiten van overdrachtsovereenkomsten. De besprekingen met Tanzania zijn tot op heden moeizaam verlopen. Omdat in dit geval twee Tanzaniaanse vissers door de verdachten waren gegijzeld heeft de EU Tanzania toch benaderd. Op 8 december jl. heeft Tanzania de EU te kennen gegeven de verdachten niet te zullen vervolgen.

Seychellen

De overdrachtsovereenkomst tussen de EU en de Seychellen bepaalt dat de Seychellen in principe alleen verdachten overneemt wanneer deze door eenheden van Atalanta zijn opgepakt binnen de Exclusieve Economische Zone van de Seychellen of wanneer de verdachten schepen onder de vlag van de Seychellen of onderdanen van de Seychellen hebben aangevallen. De EU heeft in het onderhavige geval de Seychellen wel benaderd, maar het verzoek werd met een verwijzing naar de overdrachtsovereenkomst afgewezen.

Kenia

De overdrachtsovereenkomst tussen de EU en Kenia bepaalt dat Kenia piraterijverdachten die door Atalanta zijn vastgenomen zal overnemen. In dat kader is het Zweedse EU-Voorzitterschap besprekingen gestart met de Keniaanse autoriteiten in Nairobi. De Nederlandse ambassade in Nairobi en de permanente vertegenwoordiging bij de EU hebben de EU in deze besprekingen ondersteund. De eerste berichten uit Kenia leken positief. De justitiële autoriteiten waren zeer tevreden over de kwaliteit van het vergaarde bewijsmateriaal. Maar op dinsdag 15 december jl. vernam de Zweedse ambassadeur in Nairobi van het Keniaanse ministerie van Buitenlandse Zaken dat de Keniaanse Procureur Generaal de overdracht zou weigeren.

Minister Verhagen heeft daarop direct telefonisch contact gezocht met zijn Zweedse ambtgenoot Carl Bildt, en met EU Hoge Vertegenwoordiger Catherine Ashton. Hij uitte de Nederlandse zorgen over deze plotselinge ontwikkeling en verzocht hen namens de EU contact op te nemen met de Keniaanse minister van Buitenlandse Zaken. De heer Bildt en mevrouw Ashton deelden de Nederlandse zorgen en hebben op het hoogste politieke en diplomatieke niveau contact gezocht met Kenia. Van Kenia mocht echter tot op heden geen motivatie voor het besluit worden ontvangen.

Vrijlating

De EU Hoge Vertegenwoordiger Ashton concludeerde op donderdagavond 17 december dat alles in het werk was gesteld een oplossing te vinden maar dat dit niet tot het beoogde resultaat had geleid. Dit was voor het Operationeel Hoofdkwartier van operatie Atalanta aanleiding om te besluiten tot vrijlating van de dertien verdachten. Hr.Ms. Evertsen kreeg nog dezelfde avond van het Operationeel Hoofdkwartier de opdracht de verdachten in vrijheid te stellen.

Na een medische keuring zijn de verdachten in de nacht van 17 op 18 december net buiten de territoriale wateren van Somalië overgezet in het door hen gebruikte skiff. Voorzien van voldoende brandstof, voedsel en water zijn zij richting de Somalische kust vertrokken. Aansluitend is Hr.Ms. Evertsen begonnen aan de terugreis naar Nederland. De verwachting is dat het schip rond de jaarwisseling in Den Helder arriveert.

Regionale berechting

De vrijlating van de verdachten is een buitengewoon onbevredigende gang van zaken. De straffeloosheid van piraterij, die met de afloop van deze zaak wordt bevestigd, blijft ons grote zorgen baren, zoals wij de Kamer bij herhaling hebben laten weten. Wij betreuren het Keniaanse besluit om ondanks de overdrachtsovereenkomst de dertien verdachten niet over te willen nemen. Deze ontwikkeling maakt wat ons betreft nog eens duidelijk dat wij binnen de EU, maar ook met partners in de Contactgroep over piraterij bij Somalië, alsmede met de landen in de regio, tot oplossingen voor de effectieve berechting van piraterij moeten komen. In dat kader werkt de internationale gemeenschap en de EU in het bijzonder aan de versterking van de strafrechtketen in de landen die piraterijverdachten berechten. Het VN-bureau voor drugs en criminaliteit (UNODC) heeft bijvoorbeeld met behulp van EU-financiering ervoor gezorgd dat Keniaanse politiemensen en officieren van justitie zijn getraind en rechtbanken en gevangenissen zijn voorzien van de benodigde materialen om piraterijverdachten te berechten.

Het is nu zaak dat de EU op korte termijn met Kenia in overleg treedt over de Keniaanse bezwaren ten aanzien van het overnemen van deze piraterijverdachten. Ook de besprekingen met Tanzania over meer betrokkenheid bij de regionale berechting van piraten zullen met spoed moeten worden hervat. Nederland heeft de EU hier reeds toe opgeroepen en zal zich onverminderd blijven inzetten voor het stimuleren en ondersteunen van berechting in de regio.

Tot slot

Hr.Ms. Evertsen en haar bemanning hebben zich gedurende vier maanden intensief en met succes ingezet voor piraterijbestrijding voor de kust van Somalië. De leiding van de EU-operatie door de Nederlandse commandeur Bindt gedurende deze maanden en de ondersteuning die zijn Nederlandse staf heeft geboden, zijn zowel binnen de EU als door de overige multilaterale antipiraterijoperaties voor de kust van Somalië, geprezen. Het fregat heeft op uitstekende wijze zijn taak als vlaggenschip van Atalanta vervuld.

De regering heeft dan ook grote waardering voor de manier waarop alle betrokkenen hun bijdrage aan deze missie hebben geleverd.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

De minister van Defensie,
E. Van Middelkoop

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin